

Nijlganztelling in mei 1996 in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer

Fred Cottaar, Pim de Nobel & Frank Alink

Inleiding

Eind 1995 kwam van "Het Knobbelzwanenplatform" een verzoek bij de Vogelwerkgroep binnen om het aantal Knobbelzwanen binnen ons werkgebied te tellen. De telling, die landelijk gehouden zou worden, zou in mei 1996 plaats moeten vinden. Al pratende over de organisatie van deze telling binnen de veldwerkcommissie bleek dat dit ook een goed moment zou zijn om Nijlganzen te inventariseren. Kort geleden waren de gegevens over het voorkomen van de Nijlgans in ons werkgebied uitgewerkt (Cottaar & de Nobel, 1995), en daardoor was er een goed overzicht ontstaan over de ontwikkeling van de populatie in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer sinds de vestiging. Bovendien was in september 1995 een nazometelling georganiseerd (De Nobel & Cottaar, 1996) om tijdens de periode van het gezamenlijk ruien, na het broedseizoen, de maximale populatieomvang te bepalen. De telling die nu in mei gehouden werd, zou een goed overzicht kunnen geven hoe het broedvogelbestand zich had ontwikkeld na de 'strengere' winter van 1995-'96.

Werkwijze

Aan de tellers werden kaartjes uitgedeeld waarop (naast de Knobbelzwanen) Nijlganzen moesten worden ingetekend. Door middel van codes kon worden aangegeven of er sprake was van nesten; paren met kuikens; kuikens zonder ouders; gepaarde niet-broedende Nijlganzen en groepen niet-broedende Nijlganzen. Vrijwel het hele werkgebied werd zodoende op of rond 27 mei uitgekamd.

Resultaten en discussie

Figuur 1 geeft een overzicht van het aantal gevonden territoria. Een open rondje geeft aan dat een paartje in een territorium is gevonden zonder dat er een nest of jongen zijn waargenomen. Een dicht rondje geeft aan dat er jongen zijn gezien of dat er een nest is gevonden. Het totaal aantal broedparen is 38, waarvan 19 paar met jongen of een nest. Verder zijn 14 solitaire ex. waargenomen. Onduidelijk is het of dit partners waren van broedende ♀♀, wat wel enigzins voor de hand ligt omdat alleen de ♀♀ broeden (Cramp, 1977) en de ♂♂ zich in de buurt van de broedende ♀♀ zullen ophouden. In de literatuur is echter hierover niet veel te vinden. Zouden deze ook meegeteld worden dat zou het broedvogelbestand echter 52 paar bedragen. Deze mogelijke territoria zijn aangegeven door middel van een halfopen stip.

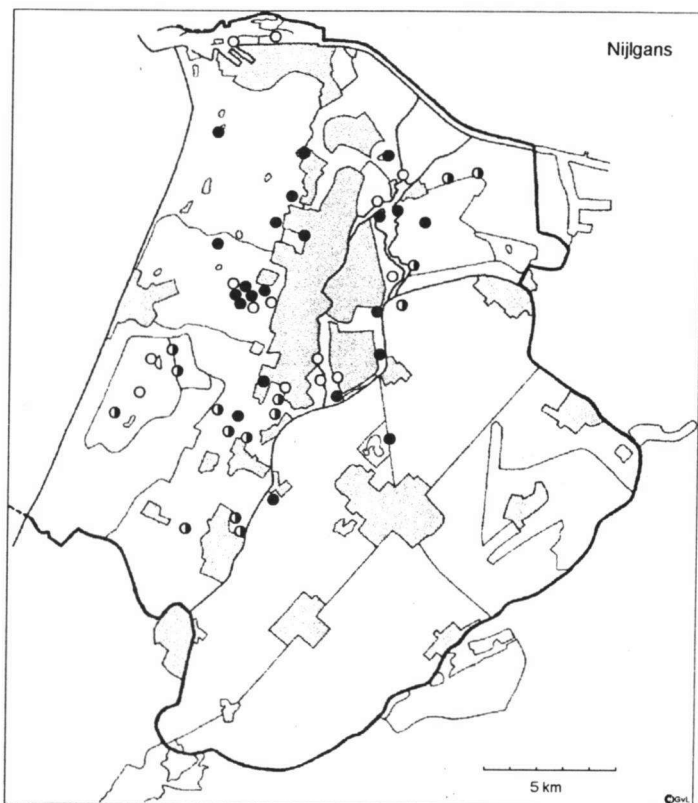
Totaal werden tijdens de telling 240 Nijlganzen op de kaarten genoteerd. Hiervan waren 169 vogels adult en 71 exemplaren jong. De toomgrootte bedroeg 1-12 kuikens. Het aantal nesten dat tijdens de telling werd gevonden, was niet echt hoog. Er werd onder meer een nest gevonden in een torenvalkkast in Zwaanshoek (med. Bert-Jan Bol) en één op een dukdalf in het Buitentoeleidingskanaal van het sluisencomplex in IJmuiden.

Een vergelijking met de situatie in 1992 (Cottaar & de Nobel, 1995) geeft aan dat nu meer paren werden gevonden aan de oostrand van Haarlem en de polders aan de oostkant van Heemstede, Bennebroek, Hillegom met als grens de Ringvaart en in de Haarlemmermeer, terwijl de duinen minder broedparen herbergden. De situatie in de binnenduintrand was ongeveer hetzelfde. Totaal werden er in 1996 meer broedparen gevonden dan in 1992 (37 paar). Indien de winter een negatieve invloed heeft gehad op het aantal broedparen, dan had het aantal broedparen in potentie nog hoger kunnen zijn. Hier zijn echter geen duidelijke bewijzen voor gevonden.

Ook werden tijdens de nazomertelling in september nog een aantal paren met kleine jongen gemeld, o.a. bij Oude Wetering, in het zuidoosten van de Haarlemmermeer. Hieruit blijkt ook dat er paren gemist zijn tijdens de telling van 27 mei. Een reden te meer om aan te nemen het aantal van 52 paar dichter bij de waarheid ligt dan het aantal van 38 broedpaar.

Tijdens de telling werden ook diverse groepen Nijlganzen waargenomen. De grootste groepen verbleven in polder Vogelenzang (31 exx), sluisencomplex IJmuiden (27 exx) en in Heemstede achter Hageveld (8 exx). De groepen die gevonden worden in polders bestaan zeer waarschijnlijk uit

onvolwassen exemplaren. (Cramp, 1977). De groep bij het sluizencomplex in IJmuiden heeft betrekking op een verzamelplaats van ruiers. Deze ruiersplaats neemt in de loop van de jaren een steeds grotere omvang aan, met een nieuw record op 21 juli 1996: 233 exemplaren.

Figuur 1. Verspreiding van Nijlgansen. Een open rondje is een paartje zonder nest of jongen. Een halfopen rondje is een mogelijk territorium. Een dicht rondje is een territorium met jongen of een nest (kaart: Guido van Leeuwen).

Dankwoord

De telling werd uitgevoerd door Frank Alink, Gert Baeyens, Hans Peter Breeuwsma, Niko Buiten, Fred Cottaar, Chris van Deursen, Hans Groot, Evert van Huijssteeden, Matthijs Kuijpers, Coen Looij, Pim de Nobel, René Olivier, Henk Opdam, Hans Schouten, Yvonne Schutter, Nico Slotboom, Anja Stoker, Johan Stuart, Pieter Thomas, Hans Vader en Piet van Vliet.

Literatuur

- Cottaar, F. & P. de Nobel, 1995. De Nijlgans in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. *Fitis* 31(2): 60-69.
- Cramp, S. & K.E.L. Simmons (eds.), 1977. The birds of the Western Palearctic, Vol 1. Oxford.
- Nobel, P. de & F. Cottaar, 1995. Eerste nazomertelling van Nijlganzen in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer, september 1995. *Fitis* 31(4): 149-153.

Fred Cottaar, Lutulistraat 42, 2037 CB Haarlem
Pim de Nobel, Javastraat 687, 1095 DN Amsterdam
Frank Alink, Atjehstraat 95, 2022 BN Haarlem